

Een energieonafhankelijker Nederland door energieopslag

De recente onrust in het Midden-Oosten benadrukt hoe afhankelijk en kwetsbaar de Nederlandse energievoorziening van buitenlandse energie is. Tegelijkertijd zien we dat het versnellen van onze eigen energie het Nederlandse energiesysteem overbelast: netcongestie remt nieuwe ontwikkelingen, bedrijven krijgen geen aansluiting en de voortgang van elektrificatie stukt. De uitdaging ligt daarmee niet alleen in meer eigen productie, maar vooral in het slimmer organiseren en benutten van deze energie om daarmee Nederland energieonafhankelijker te maken.

Energieopslag is voor een energieonafhankelijker Nederland onmisbaar. Opslag maakt het mogelijk om energie op het juiste moment en op de juiste plek te leveren. Door te investeren in oplossingen zoals batterijen, warmteopslag en opslag in moleculen, bouwen we aan een robuuster en flexibeler energiesysteem. Dat verkleint de afhankelijkheid van fossiele import, dempt prijsschommelingen en vergroot onze eigen leveringszekerheid. Versnelling van energieopslag is nodig en ook mogelijk. Daarom komt Energy Storage NL met het volgende voorstel.

Vijfpuntenplan ESNL: minimaal 15 GWh opslagcapaciteit eind 2027

Energy Storage NL wil met haar leden tenminste 15 GWh aan opslagcapaciteit realiseren richting eind 2027. Dat betekent op korte termijn een verzevenvoudiging van de geïnstalleerde capaciteit in 2025. Uiteindelijk zal er rond 2030 meer dan 30 GWh nodig zijn om aan de systeembehoefte te voldoen. Met deze opslagcapaciteit verwacht Energy Storage NL substantieel te kunnen bijdragen aan het vrijspelen van ruimte op het elektriciteitsnet en bijdragen aan de energieonafhankelijkheid van Nederland. Om deze potentie daadwerkelijk te ontsluiten vragen wij u te werken aan de volgende doorbraken:

1. Plaats opslag bij onderstations om congestie te verminderen

De inzet van batterijen – al dan niet structureel of tijdelijk - bij overbelaste onderstations kan op korte termijn verlichting bieden, met name bij hoge piekbelastingen. Een gerichte pilootaanpak batterijen in de FGU-regio, kan snel inzicht geven in de effectiviteit en opschaalbaarheid van deze oplossing. Daarnaast ligt het voor de hand om opslag structureel te integreren in de ontwikkeling van nieuwe onderstations. Door batterijen vanaf het begin mee te nemen in het ontwerp, kan het proces van aansluitcapaciteit de vergunningverlening voor energieopslag worden versneld.

2. Dek stijging van transporttarieven compenseren via subsidie

De stijgende transporttarieven vormen een belangrijke belemmering voor de businesscase van opslag. In tegenstelling tot omringende landen worden opslagprojecten in Nederland geconfronteerd met hoge en stijgende transportkosten. Dit leidt tot een ongelijk speelveld en verhoogt de onzekerheid voor investeerders. Een structurele herziening van het tarievenstelsel voor energieopslag door de ACM is nodig, maar op korte termijn kan ook de overheid helpen door onzekerheid vanwege tarievenstijging te voorkomen door tijdelijk garant te staan bij toekomstige stijgingen van transporttarieven. Dit voorkomt dat noodzakelijke projecten worden uitgesteld of geannuleerd.

3. Verbeter bestaande contractvormen voor opslag.

Eerder is met TenneT het TDTR contract voor opslag ontwikkeld om daarmee de leveringszekerheid te waarborgen. Hierdoor zijn de eerste opslagprojecten van de grond komen. Echter loopt de TDTR nu vast aangezien TenneT te weinig restruimte heeft om batterijen aan te sluiten. Hierdoor dreigt stilstand van het aantal batterijprojecten in Nederland. Er is een TDTR 2.0 nodig om te zorgen voldoende restruimte voor opslag gegarandeerd wordt.

Met het capaciteitssturingcontract (CSC) ligt er al een goed werkbaar product rondom netcongestie klaar: het stelt netbeheerders in staat om opslag proactief en gericht in te zetten rondom netcongestie. De ontbrekende schakel is een vaste beschikbaarheidsvergoeding binnen de CSC. Die vergoeding erkent de netneutrale rol van opslag, maakt projectfinanciering mogelijk en voorkomt dat per project opnieuw onderhandeld moet worden. Daarnaast richten CSC's zich tot nu toe vooral op hoog- en middenspanning. Er liggen echter kansen op laagspanningsniveau, vooral met de opkomst van lokale opslag na het afbouwen van de salderingsregeling. Door ook hiervoor CSC's (inclusief vergoedingen) te ontwikkelen, kan op geaggregeerd niveau extra capaciteit worden ontsloten om lokale netcongestie proactief aan te pakken.

4. Schaal flextenders op, ontwikkel een capaciteitsmechanisme en waarborg opslag in CFD

De eerste ervaringen met flextenders laten zien dat opslag een belangrijke rol kan spelen in het verlichten van congestie. Opschaling en het breder inzetten (ook bij langdurige congestiepieken) van deze instrumenten is nodig om de maatschappelijke waarde te benutten. Van belang is dat flextenders bij voorkeur duurzame technologieën prefereren boven fossiele opties. Dit moet een standaard onderdeel zijn in de criteria van flextender. Daarnaast moeten ook hybride oplossingen kunnen worden uitgevraagd, denk aan een batterij i.c.m. WKK. Hiermee zorgen we ervoor dat bij langdurige netcongestie additionele CO₂-uitstoot zoveel als mogelijk wordt voorkomen.

Ook een capaciteitsmechanisme biedt kansen voor opslag. Zorg ervoor dat korte termijn- en lange termijn opslag kunnen meedoen in een capaciteitsmechanisme. Dit kan bijdragen aan de investeringsbereidheid in opslag. De Europese Commissie geeft tevens de mogelijkheid aan lidstaten om een capaciteitsmechanisme op CO₂-vrije oplossingen te laten sturen.

Het kabinet werkt daarnaast aan een Contract for Differences (CfD), waarmee negatieve prijsrisico's voor nieuwe zon- en windparken gedeeltelijk worden afgedekt. Hoewel dit investeringszekerheid voor wind en zon biedt, bestaat het risico dat hiermee ook structurele systeemprikkels voor flexibiliteit, zoals energieopslag, worden verminderd. Verricht daarom een impactanalyse naar de effecten voor opslag voordat een CfD wordt geïmplementeerd.

5. Lange termijn opslag vraagt om bijzondere aandacht

Om altijd hernieuwbare energie te kunnen gebruiken, moeten we ook werk maken van lange termijn opslag. Technologieën zoals flowbatterijen, moleculaire opslag en warmtebuffers zijn in ontwikkeling, maar kennen nog geen volwassen markt. De opschalingsfase brengt aanzienlijke risico's met zich mee, waardoor private investeringen achterblijven. Gerichte ondersteuning vanuit de overheid, bijvoorbeeld in de vorm van garantiestellingen of andere vormen van risicoreductie, is noodzakelijk om deze technologieën tijdig beschikbaar te krijgen.

Afrondend

Energieopslag is essentieel voor de volgende fase van de energietransitie en het daarmee energieonafhankelijker maken van Nederland. De technologie is beschikbaar en de maatschappelijke waarde is evident, maar zonder gerichte beleidsmatige doorbraken blijft de uitrol achter bij wat nodig is. Door nu te sturen op de juiste doorbraken met randvoorwaarden kan opslag zorgen voor opnieuw een stroomversnelling in de energietransitie, waarbij niet alleen het energiesysteem efficiënter wordt, maar ook de brede maatschappelijke doelen rondom betaalbaarheid, betrouwbaarheid en onafhankelijkheid binnen bereik blijven.